

Република Македонија

**ДРЖАВНА КОМИСИЈА ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА
КОРУПЦИЈАТА**

ВОДИЧ ЗА УПРАВУВАЊЕ СО СУДИР НА ИНТЕРЕСИ

Скопје, септември 2008

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски“, Скопје

35.085 /.086 (497.7) (036)

ВОДИЧ за управување со судир на интереси - Скопје : Државна комисија за спречување на корупцијата, 2008. - 32 стр. ; 23см

ISBN 978-9989-2938-0-1

а) Државни службеници - Судир на интереси - Македонија - Водичи
COBBIS.MK - ID 74449418

Печати : ДАТАПОНС

HUMAN AND INSTITUTIONAL
DEVELOPMENT PROJECT

Овој водич е изработен од страна на Државната комисија за спречување на корупцијата, Руперт Вининг и Билјана Жагар и со великодушна поддршка на Агенцијата на САД за меѓународен развој преку Програмата на УСАИД за човеков и институционален развој. Ставовите искажани во овој водич припаѓаат на авторите и не ги изразуваат ставовите на Агенцијата на САД за меѓународен развој или на Владата на Соединетите Американски Држави.

Овој Водич е практична алатка што треба да им обезбеди на службените лица и пошироката јавност помош и поддршка при разрешувањето на нивните дилеми во однос на тоа дали определена активност претставува судир помеѓу јавниот и приватниот интерес.

Операционализацијата на принципите, насоките и препораките содржани во овој водич ќе помогне да се идентификува фактичкиот и потенцијалниот судир на интереси и ќе понуди начин за разрешување на овие судири во прилог на јавниот интерес.

Изготвувањето на водичот е планирано во Акциониот план во рамките на Државната програма за спречување и намалување на судирот на интереси, усвоена од страна на Државната комисија за спречување на корупцијата (ДКСК) во мај 2008.

Во овој Водич и во Државната програма се вградени меѓународните стандарди и препораките на Организацијата за економски развој и соработка (ОЕСД).

Постои јасна врска помеѓу корупцијата и судирот на интереси. Корупцијата претставува користење на јавната функција за лична корист, додека судирот на интереси е извршување на службените должности во оние случаи во кои службеното лице има приватен интерес што е, или се чини дека е, во судир со нивната службена должност. Корупцијата честопати може да вклучува случаи на судир на интереси, но сите случаи на судир на интереси не се истовремено и случаи на корупција.

Организацијата за економска соработка и развој има развиено правила и тоа:

1. Јавниот интерес мора да биде на прво место.
2. Транспарентноста при донесувањето на одлуките е од врвно значење. Ова значи и воведување на систем на декларирање на интереси.
3. Индивидуална одговорност и давање личен пример.
4. Воспоставување култура на нетолеранција на судирот на интереси.

OECD го дефинира судирот на интереси на следниот начин:

Судир на интереси е судир помеѓу јавната должност и приватниот интерес на службеното лице, во кој службеното лице има приватен интерес што влијае или би можел да влијае врз извршувањето на неговите службени должности и овластувања.

Службеното лице при извршувањето на своите должности мора секогаш да постапува во служба на јавниот интерес, сосема исклучувајќи ги своите приватни интереси, почитувајќи ги принципите на законитост, ефикасност, доверливост, независност, самостојност, чесност и професионализам.

1. ПОИМИ И ДЕФИНИЦИИ

Во домашното законодавство судирот на интереси се дефинира на следниот начин:

1.1. Што е судир на интереси?

”Судир на интереси” подразбира состојба кога приватниот интерес на службеното лице е во спротивност со јавниот интерес или кога приватниот интерес влијае или може да влијае врз неговата непристрасност при вршењето на работите од јавен интерес.

Ова подразбира судир помеѓу должностите и одговорностите на службеното лице при остварувањето на јавниот интерес и неговите лични и приватни интереси.

1.2. Што е јавен интерес?

“Јавен интерес” е поширок општествен интерес за општото добро и напредок на сите граѓани под еднакви услови во материјална и нематеријална смисла којшто може да биде загрозен со предизвикување штета од материјална и нематеријална природа поради настанување судир на приватниот со јавниот интерес.

Ова подразбира извршување на службените должности за општо добро на праведен и непристрасен начин и донесување на одлуки врз кои не влијаат личниот интерес и приватните односи.

1.3. Што е приватен интерес?

“Приватен интерес” подразбира материјален или нематеријален интерес на службеното лице што може да влијае врз неговото одлучување при вршењето на работите од јавен интерес.

Ова подразбира интерес што носи лична корист за службеното лице, остварување на корист или нанесување штета на друго лице. Приватниот интерес не значи само финансиски интерес, односно не се сведува само на остварување добивка или избегнување загуба, туку тој вклучува и нематеријални придобивки, што можат да вклучуваат општествени и деловни интереси.

2. ПРИНЦИПИ ЗА СПРЕЧУВАЊЕ И НАМАЛУВАЊЕ НА СУДИРОТ НА ИНТЕРЕСИ

При извршувањето на службените должности и одговорности, службените лица треба да се придржуваат на следните водечки принципи за спречување на судирот на интереси:

2.1. Остварување на јавниот интерес

Ова значи дека секое службено лице при вршењето на службената должност треба да се раководи од следното:

1. При донесувањето одлуки секогаш јавниот интерес треба да биде на прво место.

2. Не смее да се раководи од етнички, религиозни, политички, семејни или други лични интереси.
3. Не смее да се вклучи во донесување на одлуки во кои има или се чини дека има личен интерес. Доколку открие судир на интереси кој не бил очигледен кога се вклучил во донесувањето на одлуката, треба да го пријави овој интерес пред своите претпоставени и да се из земе од какво било понатамошно постапување.
4. Не смее да прифати или оствари каква било корист која е резултат на извршувањето или неизвршувањето на неговите службени должности.
5. Не смее да ги злоупотребува службените информации кои ги добива во рамките на извршувањето на своите должности. Ова значи дека службеното лице не смее да дава предност или лично да остварува добивка од користењето на службените информации. Исто така, тоа не смее да ги користи службените информации за избегнување на лична загуба или штета.

2.2 Обезбедување на транспарентност и надзор

Ова значи дека службеното лице треба да се придржува до следното:

1. Своите должности да ги извршува на јавен и транспарентен начин.
2. На јавноста да и овозможи пристап до информации кои таа има право да ги знае.

3. Јавноста треба да знае кои се нејзините лични интереси.

2.3. Индивидуална одговорност и давање личен пример

Службеното лице треба, особено:

- да влијае со индивидуална одговорност и личен интегритет;
- да дава сопствен пример на другите службени лица и на јавноста;
- при прифаќањето на функцијата да прифати зголемена одговорност во однесувањето во јавниот и приватниот живот;
- во случај на појавување на судир на интереси да има лична одговорност за неговото идентификување и разрешување; и
- да манифестира професионализам и примена на политиката и практиката за судир на интереси.

2.4. Воспоставување култура на нетолерантност на судирот на интереси

- да се иницираат и да се водат отворени дијалози и дискусии од кои ќе произлезат предлози и мерки за спречување и намалување на судирот на интереси;
- да се воведат информативни водичи; и
- да се организираат и спроведуваат обуки.

3. ШТО Е СЛУЖБЕНО ЛИЦЕ?

Во домашното законодавство не е дадена јасна, унифицирана дефиниција за службено лице, ниту пак целосен список на службените лица во државата.

Согласно Законот за спречување судир на интереси службено лице е: претседателот на Република Македонија, поставените амбасадори и пратеници на Република Македонија во странство и наименуваните лица од претседателот на Република Македонија, избран или наименуван функционер во Собранието на Република Македонија, во Владата на Република Македонија, во органите на државната управа, во судовите и други органи и организации што вршат определени стручни, управни и други работи во рамките на правата и должностите на Република Македонија, во општините и градот Скопје, како и други лица што вршат јавни овластувања.

На централно ниво, службени лица би биле, на пример: пратениците во Собранието, министрите, директорите на државните самостојни органи, народниот правобранител, судиите во Уставниот суд, претседателите на управните одбори во ЕВН или Македонски пошти, деканите на државните универзитети итн.

На општинско ниво, службени лица би биле, на пример: градоначалниците, членовите на општинските совети, директорите на јавните комунални претпријатија, директорите на јавните претпријатија за патишта итн.

Според Конвенцијата на Обединетите нации за борба против корупцијата службеното лице се дефинира:

Поимот “службено лице“ значи: 1. секое лице што има законодавен, извршен, административен или судски мандат на државата потписник, наименувано или избрано на определено или неопределено време, кое е платено или не и без оглед на хиерархиското ниво 2. секое друго лице кое врши јавна функција, вклучувајќи и државен орган или јавно претпријатие,

или кое врши јавни услуги, како што овие изрази се дефинирани во внатрешното право на државата потписник и применети во соодветната правна област на таа држава 3. секое друго лице дефинирано како „службено лице,, во внатрешното законодавство на некоја држава потписник.

4. РИЗИЧНИ ОБЛАСТИ ЗА СУДИР НА ИНТЕРЕСИ

Државната комисија за спречување на корупцијата во Државната програма за спречување и намалување на судирот на интереси, ги идентификува следните ризични области за појава на судир на интереси:

4. 1. Кумулација на функции и остварување корист

Кумулација на функции во практиката значи извршување на повеќе јавни функции.

За време на својот мандат, службеното лице не смее да извршува ниту една друга функција, должност или активност која не е компатибилна со неговата функција. Ова значи дека тој не може да извршува ниту една активност поврзана со остварување добивка.

Службеното лице може да извршува други работи и активности само со претходно издадено одобрение од раководниот орган во институцијата во која работи.

Службеното лице кое е член во органите на управување на трговското друштво за време на вршењето на службената, односно јавната должност ќе ги пренесе своите права од друштвото на друго лице.

Службеното лице може да биде член на управни или надзорни одбори на непрофитабилни организации, здруженија на граѓани и други правни лица кои извршуваат научни, културни, спортски, хуманитарни и слични дејности, но без право на надоместок, освен за патните трошоци во врска со дејноста на тие организации, здруженија и правни лица. Во тој случај, службеното лице е должно да ја извести Државната комисија во рок од 30 дена.

4. 2. Користење на влијанието за финансиска или друга корист

Службеното лице не смее да ја користи својата позиција за вршење влијание на друго лице во државниот орган, јавното претпријатие, јавната институција или друго правно лице со цел да се донесе или да не се донесе одредена одлука, да се направи нешто, да се испушти или да се пролонгира со цел да оствари лична корист или корист за друго лице.

Службеното лице не смее да учествува како посредник или застапник во комерцијални или други зделки помеѓу правните лица и граѓаните.

Постојат одредени материјални и процесни закони во кои се регулира изземањето на службените лица (на пр. Закон за јавни набавки, Закон за локална самоуправа, Закон за јавни

претпријатија, Закон за пратеници, Закон за општа управна постапка).

Службеното лице да се из земе од постапувањето и донесувањето одлука во случаите во кои има личен интерес.

4. 3. Дискрециони овластувања

Домашното законодавство не содржи изрочна дефиниција за тоа што се дискрециони овластувања.

Дискреција значи слобода да се одлучува како да се постапи во однос на конкретна службена одлука. Широката употреба на дискреционите овластувања создава голем ризик за судир на интереси.

Неизбежно е едно службено лице да користи дискреција во извршувањето на своите службени должности. Но, ова значи дека мора посебно да внимава на извршувањето на должностите во согласност со принципите за спречување и намалување на судирот на интереси.

Службеното лице мора секогаш да дејствува и да одлучува во полза на јавниот интерес и врз основа на закон.

4. 4. Постапување на службеното лице кога има приватен интерес

Службените лица не смеат да постапуваат во оние случаи во кои имаат личен интерес. Целта на овој Водич е да им

се помогне на службените лица да ги идентификуваат и избегнат овие ситуации.

Меѓународната практика познава систем на поднесување на изјави за пријавување на приватен интерес, што како активност е предвидена во Државната програма за превенција и намалување на појавата на судир на интереси.

Службеното лице да се из земе од донесување одлука во која има личен интерес.

4. 5. Подароци

“Подарок“ се дефинира како пари, хартии од вредност, независно од нивната вредност, злато и други вредни предмети, права и услуги без надоместок кои го доведуваат службеното лице во подредена или зависна положба во однос на давателот на услугата.

Службеното лице не смее да прима подароци или ветувања за подароци, со исклучок на соодветни подароци како што се книги, сувенири и слични добра чија вредност е определена со закон, што значи дека не смее да прима вакви подароци чиј износ ја надминува вредноста од 100 евра во денарска противвредност.

На службеното лице на кое спротивно на одредбите од Законот за спречување судир на интереси му е понуден подарок или друга корист поврзана со извршувањето на службената должност, должно е да ја одбие таквата понуда, да го утврди идентитетот на понудувачот, а ако се работи за подарок што не може да биде

вратен, службеното лице е должно без одлагање тоа да го пријави на надлежниот орган, да ги наведе сведоците и други докази, и најдоцна во рок од 48 часа, да поднесе писмен извештај за настанот до надлежниот орган кој го избрал, односно наименува.

Службените лица треба да бидат свесни дека примањето подароци може да претставува голем ризик од судир на интереси, а згора на тоа во некои околности примањето на подароци може да се смета за коруптивно дејствие.

Затоа, им се советува на службените лица да не примаат подароци кои се поврзани со нивните службени должности.

4. 6. Непотизам

Домашното законодавство не содржи дефиниција за непотизмот.

“Непотизмот“ значи дека одредено службено лице дава предност на одреден поединец или група, кои би требало да бидат исто третираны како и сите други, врз основа на семејна врска, пријателство или друга општествена “обврска“.

Ова однесување се нарекува кронизам во оние случаи во кои станува збор за партиски односи.

Сепак, службеното лице не смее да врши никакво влијание при вработување или унапредување на некој член од неговото семејство во органот/институцијата во кој е избран или именуван.

Службеното лице е должно да ја информира Државната комисија за секој избор, назначување, вработување или унапредување на член од семејството во кој било државен орган, орган на локалната самоуправа, јавно претпријатие или друго правно лице во кое има државен капитал во рок од десет дена по таквиот избор, назначување, унапредување или вработување.

Службеното лице кое учествува или одлучува во постапката за вработување или е вклучено како член на телото што ја спроведува таа постапка е должно да го извести раководителот на институцијата каде што работи за сите постапки за вработувања што можат да предизвикаат судир на интереси.

По утврдувањето на односот на службеното лице со кандидатот за вработување, раководителот на институцијата е должен да ги преземе сите неопходни мерки за спречување на појавата на судир на интереси.

Се препорачува службеното лице да се из земе од донесувањето на одлуката во која има личен интерес.

Службеното лице не смее да врши влијание во органот или правното лице кое одлучува по понуди добиени на јавен оглас, тендер, јавна набавка или какви било други набавки и активности. Доколку помеѓу учесниците на јавен тендер објавен од страна на кој било орган, јавно претпријатие, јавна установа или кое било друго правно лице со државен капитал е и правно лице основано од службеното лице или член на неговото семејство, или пак правно лице во кое одговорно лице е член на неговото семејство, службеното

лице е должно да ја информира Државната комисија за неговото учество во тендерот во рок од десет дена.

Ова правило, исто така, важи и кога врз основа на јавен повик, тендер или наддавање се носат одлуки за издавање одобрености, концесии или дозволи за извршување на деловни или други профитабилни активности.

4.7. Користење на јавни добра за приватни (лични, политички и други) интереси

Забрането е користење на јавните добра за приватни или политички цели или нивно давање на користење на други лица.

И покрај ваквата забрана, државниот имот (службени простории, средства за комуникација и службени возила) се користи за овие цели, што е особено евидентно во текот на изборниот процес.

Државниот имот не смее да се користи за лични или политички цели.

4.8. Вработување по престанок на функцијата

Оваа ризична област е поврзана со ризикот од појава на судир на интереси кај службените лица кои по престанокот на функцијата се вработуваат во приватниот сектор. Оваа практика со себе носи определени ризици за вршење влијание врз активностите на службеното лице додека се уште ја извршува својата функција.

Пример за ова може да биде ситуација во која службеното лице донесува одлука која може да биде мотивирана од конкретна можност за вработување подоцна, откако ќе ја напушти својата службена должност.

Службеното лице кое три години по престанокот на функцијата, односно службената должност ќе основа компанија или ќе се вклучи во профитабилна дејност од областа во која работело е должно во рок од триесет дена да ја информира Државната комисија за тоа.

Службеното лице по престанување на вршењето на службената должност не може во периодот најмалку една година да управува или да врши ревизија во правното лице во кое една година пред заминувањето од работното место неговите должности биле директно поврзани со супервизија или контрола.

Службеното лице по престанување на вршењето на службената должност не може во период од најмалку една година да стапува во договорни обврски и деловна соработка со правно лице во кое претходно работело.

Службеното лице најмалку две години по престанување на вршењето на службената должност не може да врши застапување на физичко или правно лице од органот во кој претходно работело и учествувало во донесување на одлука по конкретен предмет.

Службеното лице не може во текот на траењето на мандатот, односно должноста и во рок од три години по престанокот на функцијата, да стекне по кој и да е основ и во кој и да е облик

акционерски права во правното лице над кое тоа или органот во кој работи или работело врши, односно вршело надзор, освен ако тие права ги стекнало по пат на наследување.

4. 9. Користење и злоупотреба на информации добиени по службена должност, кои не се достапни на јавноста

Службените лица се должни информациите до кои доаѓаат во текот на извршувањето на својата функција да ги третираат со неопходна тајност и да обезбедат нивна соодветна заштита. Ваквата обврска останува да важи и по престанокот на функцијата.

Службените лица не смеат да користат какви било информации кои им се дадени на располагање за остварување на лична корист или корист за друго лице. Ваквата обврска останува да важи три години по престанокот на функцијата, односно нивната службена должност, освен ако тоа не е поинаку регулирано со закон.

Службените лица не смеат да чуваат доверливи податоци кои според закон мора да се објават, да бараат пристап до информациите за кои знаат дека не се овластени да ги поседуваат или пак да се однесуваат неодговорно при чувањето на податоците кои се сметаат за тајни.

Службените лица кои се членови на граѓански здруженија не смеат да ги злоупотребуваат информациите и податоците кои им се дадени на располагање при извршувањето на нивните должности или пак да ги користат за лична корист.

5. ПРЕПОЗНАВАЊЕ НА СУДИРОТ НА ИНТЕРЕСИ

Следните лица и институции се одговорни за идентификување на судирот на интереси:

- Лично службеното лице;
- Државната комисија за спречување на корупцијата;
- Собранието на Република Македонија;
- Владата на Република Македонија;
- министерствата;
- единиците на локалната самоуправа;
- судовите;
- Јавното обвинителство;
- Државниот завод за ревизија;
- други тела и институции;
- други субјекти со јавни овластувања;
- невладиниот сектор;
- медиумите.

6. МЕТОДИ ЗА НАДМИНУВАЊЕ НА СУДИРОТ НА ИНТЕРЕСИ

На меѓународен план, посебно од страна на OECD, воспоставена е најдобра практика за надминување на судирот на интереси. Ова вклучува приод кој се состои од повеќе нивоа во кој спаѓаат измени во законодавството, како и развивање на внатрешни институционални процедури.

Методите за надминување на судирот на интереси подразбираат:

1. Идентификување на ризични области за појава на судирот на интереси.
2. Процедури за обезбедување транспарентност и надзор, каде што спаѓаат и некои основни мерки, како што е поднесувањето на изјава за пријавување на приватен интерес. Во моментот не постои обврска за пријавување на приватни интереси, но таквиот систем во иднина би бил од голема корист, и оттаму изготвувањето на сеопфатен документ за пријавување на интереси е планирано во Државната програма.
3. Прашалник на кој што треба да одговори службеното лице.
4. Воведување на процедура за советување и насочување во однос на постапувањето по судирот на интереси.

Од суштинско значење е обезбедувањето на обуки преку кои ќе им се помогне на субјектите во идентификацијата и справувањето со судирот на интереси.

Обуките, како дел од планираните активности во Акциониот план на Државната програма за превенција и намалување на појавата на судир на интереси, ќе бидат спроведени од Државната комисија во соработка со други надлежни инситуции.

Примената на овие методи ќе оди во прилог на создавање клима на нетолеранција на судирот на интереси.

7. ДРЖАВНА КОМИСИЈА ЗА СПРЕЧУВАЊЕ НА КОРУПЦИЈАТА

7.1. Надлежности

Државната комисија ги има следните надлежности:

- донесува Државна програма со Акционен план за спречување и намалување на појавата на судир на интереси;
- дава мислења за предлози на закони од значење за спречување на корупција и судир на интереси и соработува со други државни органи во спречувањето на појавата на корупцијата и судирот на интереси;
- разгледува случаи на судир на јавниот и приватниот интерес и дава иницијативи за примена на мерки на одговорност на службеното лице во случаи на утврден судир на интереси;
- поднесува извештај за својата работа и за преземените мерки и активности до Собранието на Република Македонија, а извештајот го доставува до Владата на Република Македонија и до медиумите;
- спроведува активности за едукација за службените лица за откривање на судир на интереси и ја известува јавноста за случаите на судир на интереси;
- покренува иницијативи за разрешување, сменување, казнено гонење или спроведување на други мерки на одговорност на службените лица;
- ја евидентира и следи имотната состојба и промените на имотната состојба на службените лица.

7.2. Постапка пред Државната комисија

Државната комисија постапката за утврдување на судир на интереси ја спроведува врз основа на начелата на законитост, доверливост, објективност, непристрасност и неселективност.

Државната комисија ќе поведе постапка за утврдување на постоење судир на интереси:

- врз основа на свои сопствени наоди;
- по барање на службеното лице;
- врз основа на пријава на друго лице;
- врз основа на анонимна пријава;
- како и по барање на органот каде што е вработено службеното лице.

За поведувањето на постапката ќе го извести службеното лице и ќе побара негова изјава за наводите во пријавата.

Државната комисија:

- може сама да ги провери наводите за постоење судир на интереси или да побара проверката да ја извршат други органи со цел за утврдување на постоење судир на интереси;
- ја запознава јавноста законечните податоци од спроведената постапка за утврдување на постоење судир на интереси притоа обезбедувајќи заштита на личните податоци на службеното лице. Податоците кои не претставуваат повреда на одредбите од Законот за спречување судир на интереси не може да се објават во јавноста без согласност на службеното лице на кое се однесуваат;

- должна е од службеното лице да побара податоци за неговата имотна состојба или за имотната состојба на членовите на неговото семејство и на нему блиски лица, за промените во имотната состојба, за дејноста што ја врши тој или член на неговото семејство, приходите кои ги остварува или други податоци;
- може да побара од службеното лице да ги отстрани последиците кои го предизвикале постоењето судир на интереси во рок од 15 дена од денот на дознавањето за постоење судир на интереси. Ако службеното лице ги отстрани последиците, Државната комисија ќе ја запре постапката и за тоа ќе го извести подносителот на пријавата во рок од 15 дена од денот на запирањето на постапката.

7.3. Видови мерки

На службеното лице му се изрекува една од следниве мерки:

- опомена;
- јавна опомена;
- иницијатива за разрешување.

Мерките јавна опомена и иницијатива за разрешување се објавуваат во средствата за јавно информирање.

На службеното лице мерката **опомена** му се изрекува ако се утврди постоење на повреда на одредбите на Законот за спречување на судирот на интереси, а таа повреда битно не влијае на извршувањето на службените должности од страна на службеното лице.

Мерката **јавна опомена** на службеното лице му се изрекува ако се утврди дека тоа постапило спротивно на одредбите на Законот за спречување на судирот на интереси или друг закон што довело до значително нарушување на вршењето на службените должности на службеното лице.

Мерката **иницијатива за разрешување** на службеното лице, му се изрекува ако претходно му била изречена една од мерките – опомена или јавна опомена.

Мерките ги изрекува органот во кој е вработено службеното лице во рок од 30 дена од денот на завршувањето на постапката за утврдување постоење судир на интереси од Државната комисија.

Органот за изречената мерка е должен да ја извести Државната комисија во рок од 15 дена од денот на донесувањето на одлуката.

Ако органот каде што е вработено службеното лице не постапи во согласност со наведеното, Државната комисија, против одговорното лице во надлежниот орган или одговорното лице во правното лице, ќе покрене иницијатива за поведување постапка пред надлежен орган за утврдување на неговата одговорност.

Против одлуката со која на службеното лице му се изрекува една од мерките, службеното лице може да поведе постапка пред надлежниот суд.

Надлежниот суд е должен да одлучи во рок од три месеци од денот на поведувањето на постапката.

Во Државната програма се предвидува зајакнување на овластувањата на Државната комисија во делот на изрекувањето на мерките.

8. ВИДОВИ ОДГОВОРНОСТ

• **Јавна одговорност**

Ова всушност претставува одговорност на службеното лице поврзана со неговата службена должност, дејствијата коишто ги презема и одлуките коишто ги донесува. Во оваа смисла, ова е најсилната врска помеѓу политичката одговорност и можниот судир на интереси. Од големо значење е улогата на граѓанскиот сектор и медиумите да ги повикуваат на отчетност и одговорност службените лица за нивното постапување.

• **Прекршочна одговорност**

Службеното лице кое работи во државните институции или во единиците на локалната самоуправа е одговорно во случај на сторување на прекршок во рамките на неговите службени овластувања или пак во случај на пречекорување на служебените овластувања. Зависно од природата на сторениот прекршок, а согласно нормативната регулатива предвидена во Законот за прекршоци на службеното лице може да му се изречат следните прекршочни санкции:

- глоба;
- опомена;
- забрана за вршење професија, дејност или должност.

- **Кривична одговорност**

Службеното лице може да сноси и кривична одговорност доколку при извршување на своите службени овластувања и должности несовесно постапува и врши повреда на законските прописи за судирот на интереси. Кривичната одговорност зависи од последиците што може да произлезат од утврдениот судир на интереси - прибавената корист, односно нанесената штета. Истата се состои во изрекување казна затвор, почнувајќи од 3 месеци како најмала мера, па се до 10 години доколку се работи за имотна корист, односно штета од значителни размери.

9. КОРИСНИ АЛАТКИ

Постои список на често поставувани прашања, кои претставуваат добра почетна основа кога постои дилема во однос на тоа дали во определен случај има или нема судир на интереси. Со цел самите да го идентификувате можниот судир на интереси, искрено одговорете на следните прашања:

1. Дали имам личен или приватен интерес што може да има влијание врз извршувањето на мојата службена должност?
2. Дали сега, или во иднина, може да имам корист од таквиот интерес, што би можело да фрли сенка врз мојата објективност?
3. Како другите ќе гледаат на мојата вклученост во таквото постапување или донесување на одлука?
4. Дали постојат ризици за мене или за мојата

институција?

5. Дали имам личен или приватен интерес што може да влијае врз донесување на конкретна одлука?
6. Дали мојата вклученост во донесувањето на конкретната одлука се чини праведна и разумна под какви било околности?
7. Што добивам или што губам од одредено постапување - донесување одлука?
8. Какви би можеле да бидат последиците доколку го игнорирам судирот на интереси? Што ако моето постапување се изложи пред јавноста?
9. Дали сум дал какви било ветувања или сум презел обврска во конкретниот случај?

Доколку по консултацијата со самите себе, се уште не сте сосема сигурни, слободно контактирајте со ДКСК.

Во секој случај, многу е важно да се земат предвид релевантните закони, како и **овој Водич**.

За какви било натамошни или дополнителни информации и прашања, посетете ја WEB страницата на Државната комисија - www.dksk.org.mk.

ЗАКОНИ И ДРУГИ ПРОПИСИ ШТО СЕ ОДНЕСУВААТ НА СУДИРОТ НА ИНТЕРЕСИ

1. Закон за спречување на судирот на интереси („Службен весник на Република Македонија” бр. 70/2007)
2. Закон за спречување на корупцијата („Службен весник на Република Македонија” бр. 28/2002, 46/2004, 126/2006 и 10/2008)
3. Кривичен законик („Службен весник на Република Македонија” бр. 37/1996, 80/1999, 4/2002, 43/2003, 81/2005, 60/2006, 19/2004, 73/2006 и 7/2008)
4. Закон за локална самоуправа („Службен весник на Република Македонија” бр. 5/2002)
5. Закон за јавни набавки („Службен весник на Република Македонија” бр. 136/2007)
6. Изборен законик („Службен весник на Република Македонија” бр. 40/2006)
7. Закон за лобирање („Службен весник на Република Македонија” бр. 106/2008)
8. Етички кодекс за избрани и именувани функционери во единиците на локалната самоуправа